

HU

HU

HU

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2011.4.5.
COM(2011) 173 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

A nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszere 2020-ig

1. A ROMÁK HELYZETÉNEK JAVÍTÁSA: TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZÜKSÉGSZERŰSÉG AZ UNIÓ ÉS TAGÁLLAMAI SZÁMÁRA

Az Európában élő körülbelül 10–12 millió roma¹ közül sokan naponta szembesülnek az előítéletekkel, a tolerancia hiányával, a hátrányos megkülönböztetéssel és a társadalmi kirekesztettséggel. Peremre szorulva, nagyon rossz társadalmi-gazdasági körülmények között élnek. A 21. század elején az Európai Unióban mindez elfogadhatatlan.

Az új növekedési pályát jelentő Európa 2020 stratégia – amely az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célozza – nem hagy teret annak, hogy Európa legnagyobb kisebbsége gazdaságilag és társadalmilag folyamatosan peremre szoruljon. A romákkal folytatott aktív párbeszéd során határozott fellépésre van szükség nemzeti és uniós szinten egyaránt. Míg az elsődleges felelősség e fellépés tekintetében a hatóságokra hárul, a kihívás továbbra is fennáll, mivel a romák társadalmi és gazdasági integrációja kétirányú folyamat, amely megköveteli úgy a többség, mint a roma közösségek tagjai gondolkodásának megváltoztatását².

Először is a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a romákat ne érje hátrányos megkülönböztetés, a többi uniós polgárral egyenlő elbánásban részesüljenek, és az Európai Unió alapjogi chartájában foglaltaknak megfelelően valamennyi alapvető jog egyenlő módon legyen számukra biztosítva. Ezenfelül lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a szegénység generációk közötti átadásának ördögi köre megszűnjön. Sok tagállamban a romák az iskoláskorú népesség, ezáltal a jövő munkavállalóinak jelentős és egyre növekvő csoportját képviselik. A roma népesség fiatal: 35,7%-a 15 év alatti, összehasonlítva az EU teljes népességének 15,7%-ával. A romák átlagéletkora 25 év, míg az EU népességének átlagéletkora 40 év³. A dolgozó korú romák jelentős többsége nem rendelkezik megfelelő képzettséggel ahhoz, hogy jó munkahelyet találjon. Kiemelkedően fontos tehát befektetni a roma gyermekek oktatásába annak érdekében, hogy később sikeresen el tudjanak helyezkedni a munkaerőpiacon. A jelentős roma népességű tagállamokban mindennek már vannak gazdasági vonzatai. A becslések szerint Bulgáriában az új munkavállalók 23%-a, Romániában megközelítőleg 21%-a roma⁴.

Az Európai Unióban élő romák jelentős része jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár. Rossz életkörülményeik megegyeznek sok uniós állampolgársággal rendelkező romáéval, miközben kénytelenek az Unión kívülről érkezett bevándorlók elé háruló nehézségekkel is megküzdeni. Ezekkel a kihívásokkal a harmadik országbeli állampolgárok integrációjának ösztönzésére irányuló uniós szakpolitikák keretében foglalkoznak, miközben tekintettel vannak a különösen veszélyeztetett csoportok szükségleteire⁵.

¹ Ebben a szövegben – az Európai Parlament és az Európai Tanács politikai dokumentumaihoz hasonlóan – a „roma” gyűjtő kifejezés olyan népcsoportokat foglal magában, amelyek kulturális jellemzői többé-kevésbé hasonlóak, köztük a szintó, kalé, cigány és hasonló nomád csoportokat, függetlenül attól, hogy vándorló vagy nem vándorló csoportokról van-e szó; a becslések szerint a romák 80%-a nem vándorló életmódú (SEC(2010)400).

² COM(2010) 133, 5. o.

³ Fundación Secretariado Gitano, *Health and the Roma community, analysis of the situation in Europe*, 2009. A tanulmány Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban, Görögországban, Portugáliában, Romániában, Spanyolországban és Szlovákiában vizsgálta a helyzetet.

⁴ Világbank, *Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, the Czech Republic, Romania and Serbia*, 2010. szeptember.

⁵ 2011-ben várható a harmadik országbeli állampolgárok integrációjának európai menetrendjéről szóló közlemény.

A roma emberek integrációja nemcsak társadalmi előnyökkel jár, a gazdasági előnyöket nemcsak ők, hanem azon közösségek is élvezni fogják, amelyeknek tagjai. A Világbank⁶ által nemrégiben végzett felmérés szerint például a romák teljes körű munkaerőpiaci integrációja egyes országok esetében mintegy évi 0,5 milliárd euróra becsülhető gazdasági előnyökkel járhat. Növelné a gazdasági termelékenységet, csökkentené az állam által fizetett szociális támogatás összegét és növelné a jövedelemadóból származó bevételeket, ha a romák nagyobb mértékben lennének jelen a munkaerőpiacon. A Világbank ugyanezen tanulmánya szerint a romák munkaerőpiaci integrációjával járó adózási előnyök országonként körülbelül évi 175 millió euróra becsülhetők. A romák integrációjával járó ezen fontos gazdasági és pénzügyi hatások elősegíthetik egy olyan légkör kialakulását az általános népesség körében, amely elfogadóbb a romákkal szemben, és ezzel elősegíti az ő zökkenőmentes integrációjukat azokba a közösségekbe, amelyeknek részei.

A romák gazdasági integrációja hozzájárul a társadalmi kohézióhoz és az alapvető jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozók jogainak – nagyobb mértékű tiszteletben tartásához, valamint segíti a faji származáson, bőrszínen, etnikai, társadalmi vagy kisebbségi hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés megszüntetését⁷.

Az EU többször, legutóbb a 2010. áprilisi közleményében⁸ javasolta a tagállamok számára a romák társadalmi és gazdasági integrációjának elősegítését. A 2000/43/EK irányelv alapján a tagállamok már most is kötelesek biztosítani a romák számára (ahogy más uniós polgárok számára is) a megkülönböztetéstől mentes hozzáférést az oktatáshoz, munkavállaláshoz, szakképzéshez, egészségügyi ellátáshoz, szociális védelemhez és lakhatáshoz. Ezen irányelv végrehajtásának szigorú nyomon követése hasznos eszközként szolgálhat a roma integráció mértékének megállapításakor⁹.

A tagállami és uniós szinten elért bizonyos előrelépés¹⁰ ellenére az elmúlt években nagyon kevés változott a romák mindennapi életében. A Bizottság romák helyzetével foglalkozó munkacsoportjának megállapításai¹¹ szerint még mindig nincsenek olyan erős és arányos intézkedések, amelyek kezelnék az unió roma népességének nagy részét érintő társadalmi és gazdasági problémákat.

E kihívás megoldásához, mivel csupán a diszkrimináció megszüntetése a romák társadalmi kirekesztése elleni küzdelemhez nem elégséges, a Bizottság kéri az EU intézményeit arra, hogy hagyják jóvá a nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszerét. E keretrendszer kiegészíti és megerősíti az egyenlőségre vonatkozó uniós jogszabályokat és szakpolitikákat azáltal, hogy nemzeti, regionális és helyi szinten, valamint a romákkal folytatott párbeszéd révén és az ő részvételükkel foglalkozik a romák konkrét szükségleteivel a munkavállaláshoz, oktatáshoz, lakhatáshoz és egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférést illetően.

⁶ Világbank, Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, the Czech Republic, Romania and Serbia, 2010. szeptember.

⁷ Az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke, valamint az Európai Unió alapjogi chartájának 21. cikke
⁸ COM (2010) 133, Az európai romák társadalmi és gazdasági integrációja

⁹ A Tanács 2000. június 29-i 2000/43/EK irányelve a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról, HL L 180., 2009.7.19.

¹⁰ COM(2010) 133., 2. szakasz.

¹¹ A Bizottság romák helyzetével foglalkozó munkacsoportja 2010. szeptember 7-én jött létre, és a romák integrációjára fordított uniós források tagállami felhasználásának (és hatékonyságának) összehangolásával és mérésével, a vonatkozó referenciaértékek megállapításával, továbbá a források felhasználásával kapcsolatos alapvető hiányosságok megállapításával foglalkozik.

Ezen uniós keretrendszer kézzelfogható változtatást szeretne elérni a roma emberek életében. Uniós választ kínál a jelenlegi helyzetre, amely azonban nem helyettesíti a tagállamok elsődleges felelősségét ez ügyben. Ezen uniós keretrendszerben az Európai Bizottság ösztönzi a tagállamokat arra, hogy – a területükön élő roma népesség nagyságával arányosan¹², és figyelembe véve a különböző kiindulási helyzetüket – fogadják el, illetve fejlesszék tovább a romák integrációjának átfogó megközelítését, és tegyék magukévá az alábbi célokat.

2. A CÉLZOTT MEGKÖZELÍTÉS SZÜKSÉGESSÉGE: A NEMZETI ROMA INTEGRÁCIÓS STRATÉGIÁK UNIÓS KERETRENDSZERE

A romák integrációja terén történő jelentős előrelépés érdekében ma elengedhetetlen, hogy egyfelől nagyobb sebességre kapcsoljunk és biztosítsuk, hogy a nemzeti, regionális és helyi integrációs politikák **egyértelműen és specifikusan összpontosítsanak a romákra**, és a romák szükségleteivel **konkrét intézkedések** révén foglalkozzanak annak érdekében, hogy megelőzzék és kompenzálják azokat a hátrányokat, amelyekkel ők kénytelenek szembenézni. A szegénység és a kirekesztettség elleni küzdelem szélesebb körű stratégiáján belüli célzott megközelítés – amely azonban nem zárja ki más sebezhető és hátrányos helyzetű csoportok támogatását – összeegyeztethető a megkülönböztetésmentesség elvével mind uniós, mind nemzeti szinten. Az egyenlő bánásmód elve nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy konkrét intézkedéseket tartsanak fenn vagy fogadjanak el annak érdekében, hogy megelőzzék vagy kompenzálják azokat a hátrányokat, amelyek a faji vagy etnikai hovatartozáshoz kapcsolódnak¹³. Egyes tagállamok más sikeresen alkalmazták a romákat érintő pozitív intézkedéseket, tekintve, hogy a klasszikus társadalmi integrációs intézkedések nem voltak elégségesek ahhoz, hogy megfeleljenek a romák konkrét szükségleteinek¹⁴.

Annak biztosítása érdekében, hogy a tagállamokban a szakpolitikák hatékonyan működjenek, a Bizottság javasolja, hogy a **nemzeti romaintegrációs stratégiákat a roma integrációra vonatkozó uniós célkitűzéseknek** megfelelően alakítsák ki, illetve amennyiben e stratégiák már léteznek, azokat azoknak megfelelően módosítsák, és hogy e célkitűzéseket megfelelő (nemzeti, uniós vagy egyéb) finanszírozással és célzott fellépésekkel közelítsék meg. A Bizottság megoldásokat kínál az uniós finanszírozás hatékonyabb felhasználását jelenleg gátló tényezőkre, valamint a romák helyzetével kapcsolatos konkrét eredmények érdekében lefekteti egy **szilárd ellenőrző rendszer** alapjait.

¹² Az e közlemény mellékletében is megtalálható becsléseket lásd az Európa Tanács honlapján: http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_EN.asp

¹³ 2000/43/EK tanácsi irányelv, (HL L 180., 2000.7.19.).

¹⁴ Például az Egyesült Királyságban a helyi szintű Traveller Education Support Services (TESS) olyan testreszabott szolgálat, amely azt kívánja elérni, hogy a vándorló életmódot folytató és roma gyermekek egyenlően férjenek hozzá az oktatáshoz, és egyenlő oktatási eredményeket érjenek el. Hasonló példa a „munkahelyek romák számára” elnevezésű projekt Bulgáriában, amely segítséget nyújt a munkanélküli romák számára, és támogatja a vállalkozókat. További példák találhatóak a Bizottság 2010. évi „A romák társadalmi integrációja és a hátrányos megkülönböztetésük megszüntetése eszközeinek javítása az EU-ban” című jelentésében. Lásd még: Európai Bizottság, „A pozitív intézkedések nemzetközi perspektívái”, 2009.

3. AZ UNIÓS TÖREKVÉSEK KIFEJEZÉSE: A ROMA INTEGRÁCIÓ CÉLJAI

Az Európai Bizottság éves növekedési jelentése¹⁵ azt mutatta, hogy sokat kell tenniük a tagállamoknak és az EU-nak annak érdekében, hogy az Európa 2020 stratégiát végrehajtsák, és elérjék a kiemelt célokat, amelyeket a kiemelt kezdeményezések támogatnak¹⁶. Néhány tagállam esetében a romák helyzetének a munkavállalás, a szegénység és az oktatás terén történő javítása hozzájárul az Európa 2020 foglalkoztatási, társadalmi integrációs és oktatási céljai felé tett előrelépéshez.

A roma integrációra vonatkozó uniós célkitűzéseknek – a roma népesség nagyságával arányosan – **négy fontos területet** kell lefednie: **az oktatáshoz való hozzáférés, foglalkoztatás, egészségügyi ellátás és lakhatás**. E minimumkövetelményeket közös, összehasonlítható és megbízható mutatókra kell alapozni. E célok elérése fontos ahhoz, hogy a tagállamok elérjék az Európa 2020 stratégia átfogó célkitűzéseit.

- **Az oktatáshoz való hozzáférés: Biztosítani kell, hogy valamennyi roma gyermek legalább az általános iskolát befejezze**

A roma népességben belül az iskolai végzettség sokkal alacsonyabb, mint a népesség többi tagjai körében, bár a tagállamok között különbségek mutatkoznak¹⁷.

Miközben valamennyi tagállamban kötelező az általános iskola látogatása, a tagállamok kötelessége azt is biztosítani, hogy az alapfokú oktatás elérhető legyen valamennyi gyermek számára a kötelező életkorban. A 2009. évi munkaerő-felmérés¹⁸ révén rendelkezésre álló legpontosabb adatok szerint az EU-ban átlagosan a gyermekek 97,5 %-a fejezi be az általános iskolát.

A felmérések azt mutatják, hogy néhány tagállamban csak korlátozott számú roma gyermek fejezi be az általános iskolát¹⁹. A roma gyermekek felülreprezentáltak a speciális oktatási intézményekben és a szegregált iskolákban. A kulturális/iskolai közvetítők, egyházak és vallási szervezetek vagy közösségek, valamint a roma szülők aktív részvétele révén meg kell erősíteni a kapcsolatot a közösségeken belül annak érdekében, hogy javuljon a tanárok interkulturális készsége, csökkenjen a szegregáció, és biztosított legyen az alapfokú iskola látogatására vonatkozó kötelezettség betartása. A Bizottság az Európa Tanáccsal közös fellépést tervez annak érdekében, hogy két év alatt körülbelül 1000 közvetítőt képezzen ki. A közvetítők tájékoztatással és tanáccsal láthatják el a szülőket a helyi oktatási rendszerek működésével kapcsolatban, valamint segíthetnek annak biztosításában, hogy a gyermekek továbblépjenek az egyes oktatási szintekre.

¹⁵ COM (2011) 11, Éves növekedési jelentés: az EU válságra adott átfogó válaszlépéseinek előmozdítása

¹⁶ A hét kiemelt kezdeményezés közül jelen esetben a leglényegesebb a Szegénység és társadalmi kirekesztés elleni európai platform, az Új készségek és munkahelyek menetrendje és az Innovatív Unió.

¹⁷ A Nyílt Társadalom Intézete (Open Society Institute) 2008-as felmérésén alapuló becslések szerint (az adatok hét tagállamból származnak) a középfokú oktatás tekintetében a romák részvétele körülbelül 10 %.

¹⁸ Munkaerő-felmérés, 2009 - <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>

¹⁹ A Nyílt Társadalom Intézete (Open Society Institute), *A roma oktatásra vonatkozó nemzetközi összehasonlító adatok*, 2008 Az alapfokú oktatásra vonatkozó adatok 6 tagállamból állnak rendelkezésre: Bulgária, Magyarország, Lettország, Litvánia, Románia és Szlovákia. E tagállamokban a súlyozott átlag 42 %.

Ismert, hogy azoknak a gyermekeknek, akik kimaradnak az iskolarendszerekből, későn lépnek be, illetve túl korán lépnek ki abból, a későbbiekben jelentős nehézségekkel kell megküzdniük, az írástudatlanságtól és a nyelvi problémáktól kezdve a kirekesztettség és az alkalmatlanság érzéséig. Ennek eredményeként nehezebben tudnak továbbtanulni, egyetemre menni vagy megfelelő állást találni. Ezért ösztönözzük az iskolából kimaradó fiatal felnőttek számára második esélyt kínáló programokra irányuló kezdeményezéseket, köztük azokat a programokat, amelyek kifejezetten a roma gyermekekre összpontosítanak. Támogatni kell a tanárképzési programok reformját és az innovatív tanítási módszerek kidolgozását. A többszörösen hátrányos helyzetű gyermekek részvétele megköveteli az ágazatok közötti együttműködést és a megfelelő támogatási programokat. Az írni-olvasni tudással foglalkozó magas szintű csoport, valamint a Bizottság által az Európa 2020 „Új készségek és munkahelyek” elnevezésű kiemelt kezdeményezéséhez hozzájárulva nemrégiben elindított írástudási kampány is hangsúlyozni fogja, mennyire fontos az írástudatlanság elleni harc a roma gyermekek és felnőttek körében.

A Bizottság elfogadta a koragyermekkori nevelésről és gondozásról szóló közleményt²⁰, amely kiemelte, hogy a roma gyermekek jelentősen kisebb arányban részesülnek koragyermekkori nevelésben és gondozásban, annak ellenére, hogy több támogatást igényelnének. Ahogy azt a néhány tagállamban indított, romák integrációjára vonatkozó – az uniós költségvetésből való hozzájárulással támogatott – kísérleti fellépések²¹ is kiemelik, a kiváló minőségű, nem elkülönítő koragyermekkori nevelés kulcsszerepet tölthet be abban, hogy a roma gyermekek túllépjenek az oktatási nehézségeken, amelyekkel szembesülnek.

A tagállamoknak ezért biztosítaniuk kell, hogy a roma gyermekek hozzáférjenek a minőségi oktatáshoz, és ne érje őket hátrányos megkülönböztetés, illetve ne különítsék el őket, függetlenül attól, hogy vándorló életmódot folytatnak-e vagy sem. A tagállamoknak legalább az általános iskola befejezését biztosítaniuk kell. Szélesíteniük kell a hozzáférést a minőségi koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz, és csökkenteniük kell a középiskolát idő előtt elhagyók számát az Európa 2020 stratégiának megfelelően. A roma fiatalokat erőteljesen ösztönözni kell arra, hogy a középfokú és felsőoktatásban is részt vegyenek²².

- ***A munkavállaláshoz való hozzáférés: A romák és a népesség többi része között fennálló foglalkoztatási különbségek csökkentése***

Az Európa 2020 stratégia azt a kiemelt célt tűzi ki, hogy a 20–64 év közötti népesség 75 %-a vegyen részt a foglalkoztatásban (az EU-n belül a foglalkoztatási ráta átlagosan 68,8 %²³). A 2011-es éves növekedési jelentés ismertette, hogy nemzeti reformprogramjaikban a tagállamok miként állapítják meg a nemzeti foglalkoztatási célokat, amelyek alapján mérhető az előrehaladás. A tapasztalati bizonyítékok és a romák társadalmi-gazdasági helyzetét

²⁰ COM(2011)66.

²¹ Kísérleti projekt: „Sikeres kezdet: a roma gyermekeknek nyújtott minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés növelése”.

²² Ezzel összefüggésben aktívan meg kell vizsgálni az olyan innovatív megközelítések esetleges használatát, mint például a tanuláshoz és a készségek elsajátításához az információs és kommunikációs technológiákon alapuló hozzáférés.

²³ COM (2011) 11, 3. melléklet, *Közös foglalkoztatási jelentéstervezet*. Lásd még a 2009. évi munkaerő-felmérést: 2009-ben a foglalkoztatási ráta a nők esetében 62,5%, a férfiak esetében 75,8% volt. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t2020_10

vizsgáló kutatások azt mutatják, hogy jelentős szakadék mutatkozik a romák és a népesség más tagjainak foglalkoztatási rátája közt.

A Világbank úgy találta, hogy a romák foglalkoztatási rátája (különösen a nők esetében) messze elmarad a nem roma többség foglalkoztatási rátájától²⁴. Az Európai Alapjogi Ügynökség által hét tagállamban végzett felmérés szintén fontos különbségekre világít rá, és jelzi, hogy a munkavállalás terén a romák jelentős mértékben diszkriminálva érzik magukat²⁵.

Emiatt a tagállamoknak a romák számára megkülönböztetésmentes alapon teljes hozzáférést kell biztosítaniuk a szakképzéshez, a munkaerőpiachoz, valamint az önfoglalkoztatási eszközökhöz és kezdeményezésekhez. Ösztönözni kell a mikrohitelhez való hozzáférést. A közzférában megfelelő figyelmet kell fordítani arra, hogy szakképzett, roma származású köztisztviselőket alkalmazzanak. Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat felkarolhatja a romákat személyre szóló szolgáltatások és közvetítés biztosításával. Ez segítene vonzóvá tenni a munkaerőpiacot a romák számára, növelve így a foglalkoztatási rátát.

- **Egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés: A romák és a népesség többi részének egészségügyi állapota közötti eltérések csökkentése**

Az Európai Unióban a férfiak születéskor várható élettartama 76 év, a nőké 82²⁶. A romák esetében ezt 10 évvel kevesebbre becsülhető²⁷. Ezenfelül bizonyítékok vannak arra, hogy a roma közösségekben sokkal magasabb a csecsemőhalálozás, mint az EU-n belül, ahol az ezer élveszülésre jutó szám 4,3²⁸. Az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programjának öt országra vonatkozó jelentése megjegyzi, hogy a roma gyermekek halálozási aránya 2–6-szor magasabb a népesség többi részéhez képest, az országtól függően. Más országokban is magas csecsemőhalálozási arányt figyeltek meg a roma közösségen belül²⁹.

Ezek az eltérések tükrözik a roma és nem roma emberek egészségi állapota közötti általános különbséget. A különbségek a romák rossz életkörülményeihez, a célzott tájékoztató kampányok hiányához, a minőségi egészségügyi ellátáshoz való korlátozott hozzáféréshez és a magasabb egészségügyi kockázatoknak való kitettséghez kötődnek. Az Alapjogi Ügynökség felmérése szerint *különös problémát jelent, hogy az egészségügyi dolgozók hátrányosan megkülönböztetik a romákat³⁰: a romák 17%-a jelezte, hogy tapasztalt hátrányos megkülönböztetést e területen a megelőző 12 hónapban.* A megelőző szolgáltatásokat a roma

²⁴ Világbank, op cit.

²⁵ Európai Alapjogi Ügynökség, Tanulmány az európai uniós kisebbségekről és megkülönböztetésről: Jelentés a fő eredményekről, 2009.

²⁶ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=TSDPH100
²⁷ COM (2009) 567, *Szolidaritás az egészségügyben: az egészség terén mutatkozó egyenlőtlenségek csökkentése az Európai Unióban*. Lásd még: Fundación Secretariado Gitano, op cit. és Sepkowitz K., „Health of the World's Roma population”, 2006, amely a cseh köztársaságbeli, írországi, szlovákiai és bulgáriai helyzeten alapul.

²⁸ Az adott évben elhalálozott egy év alatti gyermekek számának aránya az adott évi élveszülések számához képest. Az Eurostat adatai, 2009.

²⁹ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_minfind&lang=en

UNDP, Közép- és kelet-európai romák, Kikerülni a függőség csapdáját, 2003. Bulgária, Románia, Szlovákia, Magyarország és Csehország. Equality and Human Rights Commission, A roma és nomád közösségek által tapasztalt egyenlőtlenségek: Jelentés, 2009.

³⁰ Európai Alapjogi Ügynökség, Tanulmány az európai uniós kisebbségekről és megkülönböztetésről: Jelentés a fő eredményekről, 2009.

népesség alacsony mértékben használja ki, valamint – egyes tanulmányok szerint – a roma gyermekek több mint 25 %-a nem részesül teljes körű védőoltásban³¹.

A tagállamoknak ezért a lakosság többi részéhez hasonlóan a romák számára is hasonló szinten és hasonló feltételek mellett kell biztosítaniuk a minőségi egészségügyi ellátáshoz (különösen a gyermekek és a nők esetében), valamint a megelőző szolgáltatásokhoz és a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést. Ahol lehetséges, a képzett romákat be kell vonni azokba az egészségügyi programokba, amelyek az ő közösségüket célozzák meg.

- **A lakhatáshoz és az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés: *A lakhatáshoz és közműszolgáltatásokhoz (ivóvíz-szolgáltatás, villamos energia és földgáz) való hozzáféréssel rendelkező romák és a lakosság többi része közötti arány kiegyenlítése***

Az EU-ban a háztartások 72–100 %-a kapcsolódik közüzemi vízhálózatra³². A romák helyzete sokkal rosszabb. A gyakran rossz lakáskörülményeik magukban foglalják a nem megfelelő hozzáférést a közműszolgáltatásokhoz, mint például az ivóvíz-szolgáltatáshoz, a villamos energiához vagy a földgázhoz, és a nomád életmódot folytató romák gyakran nehezen találnak vízforrással rendelkező táborhelyet³³. Mindez az egészségükre és az általános társadalmi integrációjukra negatív hatással van.

A tagállamoknak ezért elő kell segíteniük a lakhatáshoz, és ezen belül a szociális lakásokhoz való megkülönböztetésmentes hozzáférést. A lakhatásra irányuló fellépéseknek bele kell épülniük az integrált megközelítésbe, amely különösen magában foglalja az oktatásra, az egészségügyre, a népjólétre, a foglalkoztatásra és a biztonságra, valamint az elkülönítés megszüntetésére irányuló intézkedéseket. A tagállamoknak foglalkozniuk kell a nomád életmódot folytató romák konkrét szükségleteivel is (például megfelelő táborhelyeket kell biztosítaniuk a nomád életmódú romák számára). A regionális és a helyi hatóságok bevonásával aktívan fel kell lépniük célzott programok révén.

4. A NEMZETI ROMA INTEGRÁCIÓS STRATÉGIÁK: A TAGÁLLAMOK EGYÉRTELMŰ POLITIKAI KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSA

A tagállamok, köztük a „roma évtized”³⁴ elnevezésű kezdeményezésben részt vevő országok tapasztalataira építve a Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy hangolják össze a romák

³¹ Fundación Secretariado Gitano, op.cit. Lásd még University of Sheffield, *The Health Status of Gypsies and Travellers in England*, 2004.

³² Az Eurostat adatai, 2002 - http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/8-21032006-AP/EN/8-21032006-AP-EN.PDF

³³ Alapjogi Ügynökség, Összehasonlító jelentés a romák és vándorlók lakáskörülményeiről az Európai Unióban, 2009.

³⁴ A romák integrációjának 2005–2015 közötti évtizede egy olyan nemzetközi kezdeményezés, amely a kormányokat, a nemzetközi partnerszervezeteket és a civil társadalmat bevonva a roma integráció folyamatának meggyorsítását célozza, valamint átlátható és számszerűsíthető módon vizsgálja felül az előrelépést. Jelenleg tizenkét ország vesz részt e programban: Bulgária, Cseh Köztársaság, Magyarország, Románia, Szlovákia, Spanyolország, valamint Albánia, Bosznia és Hercegovina, Horvátország, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró és Szerbia. Szlovénia megfigyelői státuszt tölt be. A program nemzetközi partnerszervezetei a Világbank, a Nyílt Társadalom Intézet, az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja, az Európa Tanács, az Európa Tanács Fejlesztési Bankja, az EBESZ, az ERIO, az ERTF, az ERRC, az ENSZ-HABITAT, az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága és az UNICEF.

integrációját célzó nemzeti stratégiáikat a fentiekben meghatározott célzott megközelítéssel, és a tervezési időszakot hosszabbítsák meg 2020-ig. Felkérjük azon tagállamokat, amelyek még nem rendelkeznek a romák integrációját célzó nemzeti stratégiával, hogy tűzzenek ki hasonló célokat, a területükön élő roma népesség nagyságával arányosan³⁵, valamint vegyék figyelembe eltérő kiindulási pontjaikat és az ilyen népcsoportok sajátosságait.

A tagállamok nemzeti stratégiáinak olyan célzott megközelítést kell megcélzniuk, amely – **a romák társadalmi befogadásának közös alapelveivel**³⁶ összhangban – aktívan hozzájárul a romák **többségi társadalomba** való integrációjához és az esetleg fennálló elkülönítés megszüntetéséhez. Illeszkedniük kell és hozzá kell járulniuk az Európa 2020 stratégia szélesebb keretéhez, és ezért **összhangban kell lenniük a nemzeti reformprogramokkal**.

A nemzeti romaintegrációs stratégiák kialakításakor a tagállamoknak a következő megközelítéseket kell szem előtt tartaniuk:

- **A romák integrációja tekintetében elérhető nemzeti szintű célokat** kell meghatározni annak érdekében, hogy a köztük és a népesség többi része közt fennálló különbségeket áthidalják. E célkitűzéseknek ki kell terjedniük legalább a roma integrációval kapcsolatos négy uniós célra, amelyek az oktatást, a foglalkoztatást, az egészségügyet és a lakhatást érintik.
- Azonosítani kell adott esetben a **hátrányos helyzetű mikrorégiókat vagy szegregált környékeket**, ahol a közösségek a leghátrányosabb helyzetben vannak, felhasználva a már rendelkezésre álló társadalmi-gazdasági és területi mutatókat (pl. nagyon alacsony iskolázottság, hosszú távú munkanélküliség, stb.).
- **A nemzeti költségvetésekből kellő finanszírozást** kell biztosítani, amely adott esetben kiegészíthető nemzetközi és uniós finanszírozással.
- **Erős ellenőrzési módszereket** kell bevonni a roma integrációs fellépések hatásainak értékeléséhez, és egy felülvizsgálati mechanizmust a stratégia kiigazításához.
- A stratégiák megtervezését, végrehajtását és ellenőrzését **a roma civil társadalommal, a regionális és helyi hatóságokkal folytatott szoros együttműködésben és folyamatos párbeszéd révén** kell megvalósítani.
- Ki kell jelölniük **a nemzeti romaintegrációs stratégiák azon nemzeti kapcsolattartó pontjait**, akik felhatalmazást kapnak a stratégia kidolgozásának és végrehajtásának koordinálására, illetve adott esetben arra, hogy a meglévő közigazgatási szerkezetre támaszkodjanak.

³⁵ Az e közlemény mellékletében is megtalálható becsléseket lásd az Európa Tanács honlapján: http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_EN.asp

³⁶ A romák társadalmi befogadásának 10 közös alapelvét először a platform 2009. április 24-i ülésén terjesztették elő. Ezeket a 2009. június 8-i tanácsi következtetések melléklete tartalmazza. Az alapelvek a következők: 1) konstruktív, gyakorlatias és diszkriminációmentes politikák, 2) kifejezett, de nem kizárólagos célba vétel, 3) interkulturális megközelítés, 4) törekvés a főáram irányába, 5) a nemi vonatkozás figyelembe vétele, 6) a tényeken alapuló szakpolitikák átültetése, 7) az uniós eszközök használata, 8) a regionális és helyi hatóságok bevonása, 9) a civil társadalom részvétele, 10) a romák aktív részvétele.

A tagállamoknak el kell készíteniük, illetve felül kell vizsgálniuk a romák integrációját célzó nemzeti stratégiájukat, és azt 2011. december végéig be kell nyújtaniuk a Bizottságnak. 2012 tavaszán, a roma platform éves ülését megelőzően a Bizottság értékeli a nemzeti stratégiákat, és a fejlődésről jelentést tesz az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak.

5. KONKRÉT EREDMÉNYEK A ROMA EMBEREK SZÁMÁRA

A nemzeti romaintegrációs stratégiák végrehajtása és sikere nagy mértékben függ attól, mennyire megfelelő és hatékony a nemzeti erőforrások elosztása. Az uniós finanszírozás önmagában kevés a romák helyzetének megoldásához, azonban a Bizottság emlékeztet arra, hogy jelenleg **26,5 milliárd euróig** terjedő uniós finanszírozást programoztak úgy, hogy segítse a tagállamokat a társadalmi integráció érdekében tett törekvésekben, ideértve a romák támogatását célzó erőfeszítések támogatását is³⁷.

2010 áprilisában a Bizottság³⁸ felszólította a tagállamokat annak biztosítására, hogy az EU jelenlegi pénzügyi eszközeit, különösen a strukturális alapokat és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapot tegyék elérhetővé a romák számára. Ezt a megközelítést 2010 júniusában a Tanács jóváhagyta³⁹. A legtöbb tagállam azonban még nem használta fel megfelelőképpen a rendelkezésére álló uniós finanszírozást a romák szükségleteinek kielégítése tekintetében.

Előrelépés a jelenlegi programozási időszak (2007–2013) alatt...

- A megfelelő stratégiák kialakításában mutatkozó hiányosságok leküzdése, valamint a már meglévő stratégiák végrehajtására irányuló intézkedések hatékonysága érdekében a tagállamokat felkéri, hogy módosítsák a strukturális alapok és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap által társfinanszírozott működési programjaikat, hogy a romákat célzó projekteket megfelelőbben támogassák és e programokat összhangba hozzák a romák integrációját célzó nemzeti stratégiájukkal.
- A Bizottság a tagállamokkal együtt megvizsgálja a működési programjaikban végrehajtott változtatásokat annak érdekében, hogy orvosolja az újonnan felmerülő szükségleteket, egyszerűsítse a végrehajtást és meggyorsítsa a prioritások végrehajtását, ideértve azon lakhatással kapcsolatos integrált megközelítés alkalmazását is, amelyet az Európai Regionális Fejlesztési Alapról szóló módosított rendelet⁴⁰ irányzott elő. A Bizottság gyorsan megvizsgálja azokat a kérelmeket, amelyek a programoknak a nemzeti romaintegrációs stratégiákkal kapcsolatos módosítására irányulnak.

³⁷ Európai Szociális Alap tekintetében 9,6 milliárd eurót különítettek el a 2007–2013-as időszakra azon intézkedések számára, amelyek a hátrányos helyzetűek – köztük a peremre szorult romák – társadalmi-gazdasági integrációját célozzák meg, valamint 172 millió eurót kifejezetten a romák integrációjára irányuló intézkedések számára állapítottak meg. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap esetében több mint 16,8 milliárd eurót terveznek a társadalmi infrastruktúra számára elkülöníteni.

³⁸ COM(2010)133.

³⁹ A 2010. június 7-i tanácsi következtetések, 10058/10+COR 1.

⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 437/2010/EK rendelete (HL L 132., 2010.5.29.). 2011. február 9-én a Bizottság iránymutatást adott ki az alapok koordinációs bizottsága által jóváhagyott, a marginalizált közösségeket célzó integrált lakásberuházási intézkedéseknek az Európai Regionális Fejlesztési Alap keretében történő végrehajtásáról.

- A tagállamoknak jelentős uniós technikai segítség áll rendelkezésükre (a strukturális alapok 4%-a), 2009 végéig a tagállamok a tervezett előirányzatnak azonban csak a 31%-át használták fel. Ezek az összegek elvesznek, amennyiben nem használják fel őket. A romák integrációját célzó nemzeti stratégiájuk kialakításakor a tagállamoknak tehát megelőzőbben kell kihasználniuk az uniós technikai segítséget⁴¹ annak érdekében, hogy igazgatási, felügyeleti és értékelési kapacitásukat javítsák a romákat célzó projektjeik tekintetében is. Ezt az eszközt a tagállamok potenciálisan arra is felhasználhatják, hogy megszerezzék a regionális, nemzeti és nemzetközi szervezetek szakértelmét az intervenciók előkészítése, végrehajtása és felügyelete terén.
- Az olyan kapacitási kérdések, mint például a szakismeretek hiánya, az irányító hatóságok igazgatási kapacitásának hiánya, valamint a forrásoknak az integrált projektek támogatása érdekében történő összevonása terén mutatkozó nehézségek megoldása érdekében a Bizottság javasolja a tagállamoknak, hogy programjaik egyes részének irányítását és végrehajtását bízzák olyan közvetítő szervekre, mint például nemzetközi szervezetek, regionális fejlesztési szervezetek, egyházak és vallási szervezetek vagy közösségek, továbbá nem kormányzati szervezetek, amelyek bizonyított tapasztalattal rendelkeznek a roma integráció terén, és ismerik a helyszíni szereplőket⁴². E tekintetben hasznos eszköznek bizonyulhat az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hálózata⁴³.
- A tagállamoknak fontolóra kell venniük az európai Progress mikrofinanszírozási eszköz⁴⁴ igénybevételét, amelynek keretében összesen 100 millió eurónyi finanszírozás áll rendelkezésre a 2010–2013 közötti időszakokra. A Bizottság becslése szerint a következő nyolc évben ezzel az összeggel tőkeáttétel révén több mint 500 millió EUR összegű mikrohitel generálható. A roma közösségek képezik az eszköz célcsoportjainak egyikét⁴⁵. Lehetőséget adva a roma közösségeknek arra, hogy autonóm termelési tevékenységekbe kezdjenek, motiválni lehet az embereket arra, hogy aktívan rendszeres munkát végezzenek, kevésbé legyenek ráutalva az ellátásokra és ösztönözzék a jövő generációit.
- A romák integrációját célzó nemzeti stratégiájuk kialakítása és végrehajtása során a tagállamokat bátorítják arra, hogy használják fel a szociális innovációval kapcsolatos európai uniós kezdeményezést, amelyet a Bizottság 2011-ben kíván elindítani a „Szegénység és társadalmi kirekesztés elleni európai platform” kiemelt kezdeményezésben foglaltak szerint. Ezen innováción alapuló megközelítés hozzájárulhat a társadalmi integrációra irányuló politikák hatékonyságának növeléséhez.

⁴¹ A COM(2010) 110 és a SEC(2010) 360, a *Kohéziós politika: 2010. évi stratégiai jelentés a 2007–2013 közötti időszak programjainak végrehajtásáról* c. dokumentum szerint a tagállamok átlagosan csupán 31 %-át használták fel azon juttatásaiknak, amelyek a kohéziós politika előkészítését, végrehajtását és felügyeletét támogatták.

⁴² Az 1083/2006/EK tanácsi rendeletnek a globális támogatásra vonatkozó 42. és 43. cikkének megfelelően (HL L 210., 2006.7.31.).

⁴³ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság nemzeti kapcsolattartási pontok hálózatával rendelkezik a szervezett civil társadalomban, a nemzeti gazdasági és szociális bizottságok és hasonló szervezetek révén.

⁴⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2010. március 25-i 283/2010/EU határozata.

⁴⁵ A Bizottság támogatását élvezi már például a Kiútprogram, amely a magyarországi roma közösségeket célzó, kis összegű mikrokölcsönöket nyújtó kísérleti program.

...és 2013 után

Mivel a nemzeti romaintegrációs stratégiáknak a 2011–2020 közötti időszakot kell lefedniük, fontos, hogy a lehető legjobban aknázzák ki az új többéves pénzügyi keret alapján rendelkezésre álló finanszírozást. A többéves pénzügyi keret meghatározza, milyen módon fogja a jövőbeli uniós költségvetés támogatni az Európa 2020 célkitűzéseit.

Az Európa 2020 stratégia a kezdetektől tekintettel van a roma népesség helyzetére⁴⁶. A romák integrációját támogató intézkedések a vonatkozó uniós pénzügyi eszközök, különösen a kohéziós politikai alapok részévé válnak. A költségvetési felülvizsgálatban⁴⁷ és az ötödik kohéziós jelentés következtetéseiben bemutatott orientációkon alapuló, a kohéziós politika jövőbeni szabályozási keretére vonatkozó javaslatainak előkészítésekor a Bizottság törekedni fog arra, hogy elhárítsa azokat a jelenlegi politikai akadályokat, amelyek a kohéziós politikai alapoknak a roma integráció támogatásához való hatékony felhasználása elé hárulnak.

Fontos lesz biztosítani, hogy a társadalmi integráció és a szegénység elleni küzdelem terén felhasználható különböző alapok befektetési prioritásai támogassák a nemzeti reformprogramok és a nemzeti romaintegrációs stratégiák végrehajtását. Meg kell határozniuk a hatékony és célorientált támogatás szükséges előfeltételeit, a jobb értékelés révén is. Ezenfelül vizsgálni fogják, van-e lehetőség pozitív ösztönzők használatára az egyenlőtlenségek rendezése érdekében. Ugyanakkor az eljárásoknak a program alkalmazóinak érdekében történő egyszerűsítése egyike lesz azoknak a fő szempontoknak, amelyeket a Bizottság figyelembe vesz a jövőbeli javaslatok előkészítésekor. Mindez különös jelentőséggel bír a romák szükségleteivel foglalkozó projektek esetében.

6. A ROMÁK INTEGRÁCIÓJÁNAK ELŐSEGÍTÉSE AZ EU-N KÍVÜL: A BŐVÍTÉSBEN ÉRINTETT ORSZÁGOK KONKRÉT HELYZETE

A Bizottság bővítési stratégiája⁴⁸ kiemelte, hogy a Nyugat-Balkánon és Törökországban a romák nagy részének helyzete bizonytalan. Az Európa Tanács szerint számuk 3,8 millióra tehető.

A bővítésben érintett országokban élő romák több uniós tagállamban élő társaikéhoz hasonló vagy még súlyosabb problémákkal szembesülnek: társadalmi kirekesztettség, szegregáció és peremre szorulás, amely az oktatás hiányához, krónikus munkanélküliséghez, az egészségügyi ellátáshoz, lakhatáshoz és az alapvető szolgáltatásokhoz való korlátozott hozzáféréshez, valamint a kiterjedt szegénységhez vezet. Ezenfelül – a balkáni háborúk miatt – sok roma családnak kellett lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyekként a régió más országaiba vagy Nyugat Európába költöznie. Törökországban többféle roma csoport él, nagy részük többdimenziós társadalmi kirekesztettségtől szenved.

⁴⁶ Az integrált gazdasági és foglalkoztatáspolitikai iránymutatások (a 10. számú) kifejezetten utalnak a romákra. Ezenfelül a „Szegénység és társadalmi kirekesztés elleni európai platform” kiemelt kezdeményezés körvonalazza, milyen módon közelíthető meg a romák integrációja a szegénység és társadalmi kirekesztés ellen küzdő általános szakpolitikák keretében. Más foglalkoztatáspolitikai iránymutatások olyan módon mozdítják elő a foglalkoztathatóságot, amely segíti a roma emberek társadalmi-gazdasági integrációját.

⁴⁷ COM(2010) 700, Az uniós költségvetés felülvizsgálata.

⁴⁸ COM(2010) 660, Bővítési stratégia és a legfontosabb kihívások 2010-2011.

A múltbéli csatlakozások során szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy a romák integrációjának elősegítéséhez szükség van a megerősített politikai kötelezettségvállalásra, a nemzeti költségvetés keretében a szükséges pénzeszközök kiutalására, a valamennyi érintett donorral való jobb koordinációra, valamint a rendszeres értékelésre és a megerősített felülvizsgálatra. Az EU romákat érintő integrációs céljai ugyanúgy érvényesek ezekben az országokban is. E célokkal összhangban felül kell vizsgálni ezen országok romák integrációját célzó nemzeti stratégiáit és cselekvési terveit (amelyeket legtöbb esetben a romák integrációjának 2005–2015 közötti évtizede keretében dolgozták ki). Törökországnak még el kell fogadnia a romák integrációjával foglalkozó nemzeti keretrendszert.

A Bizottság elkötelezetten segíti – regionális és nemzeti szinten – ezen országok erőfeszítéseit, amelyek a romák társadalmi és gazdasági integrációjának javítására irányulnak, a következők révén:

- az előcsatlakozási támogatási eszköz keretében zajló támogatásnyújtás javítása egy stratégiai és eredményorientált nemzeti és több kedvezményezettre irányuló programozás érdekében, amely a társadalmi fejlődés ágazati szintű megközelítésére összpontosít. A Bizottság jelenleg olyan – összesen több mint 50 millió euró értékű –projekteket hajt végre, illetve tervez, amelyekből kizárólag vagy részben a roma közösségek profitálhatnak,
- a civil társadalom részvételének megerősítése a romák képviselőivel folytatott intézményesített párbeszéd ösztönzése révén, annak érdekében, hogy felelősséget vállaljanak a politikák kialakításáért, részt vegyenek e politikák kialakításában, valamint azok regionális, nemzeti és helyi szintű végrehajtásában és ellenőrzésében,
- az egyes országok által a romák gazdasági és társadalmi helyzete terén tett előrelépések szoros figyelemmel kísérése és a következtetések éves előterjesztése a bővítéssel kapcsolatos helyzetjelentések következtetéseiben.

7. A CIVIL TÁRSADALOM TÁMOGATÁSA: A ROMÁK BEFOGADÁSÁNAK EURÓPAI PLATFORMJA ÁLTAL BETÖLTÖTT SZEREP MEGSZILÁRDÍTÁSA

A romák befogadásának európai platformja⁴⁹ hasznos fórumként szolgál valamennyi érintett fél, azaz az uniós intézmények, a nemzeti kormányok, a nemzetközi szervezetek, tudományos körök és a romák civil társadalmi képviselői közötti párbeszédhez és azok összehangolt fellépéseikhez. A platform jelentős mértékben hozzájárul ahhoz, hogy mind az európai, mind a nemzeti politikák érzékenyebben kezeljék a romák szükségleteit.

A Bizottság elkötelezte magát, hogy erősebb szerepet töltsön be a platform keretében, és hogy megerősítse a platform szerepét, építve a múltban szerzett tapasztalatokra, összekapcsolva munkáját a nemzeti romaintegrációs stratégiák prioritást élvező négy területével.

⁴⁹ A platform első ülésére 2009-ben került sor, az Általános Ügyek Tanácsa 2008. december 8-i következtetéseit követően, amelyekben felszólították a Bizottságot arra, hogy az integrált európai platform keretében szervezze meg a tagállamok között a romák integrációjával kapcsolatos bevált gyakorlatok és tapasztalatok cseréjét, nyújtson elemzési támogatást és ösztönözze a roma kérdésben érintett valamennyi fél – köztük a romákat képviselő szervezetek – közötti együttműködést. Az Általános Ügyek Tanácsának 15976/1/08 REV 1. számú következtetése.

A platform révén az érintett feleknek, különösen a roma közösségek képviselőinek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy szerepet vállaljanak a nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszerében. A megerősített platform támogatást nyújthat a tagállamoknak ahhoz, hogy a bevált gyakorlatok cseréje és a roma integráció elősegítése terén tapasztalattal rendelkező nemzetközi szervezetek megközelítéseiről folytatott párbeszéd révén megfelelő politikai válaszokat adhassanak. Ezenfelül a Bizottságnak visszajelzéseket tud adni a nemzeti erőfeszítések eredményeiről a roma civil társadalom megszólaltatásán keresztül.

8. A HALADÁS MÉRÉSE: EGY SZILÁRD ELLENŐRZÉSI RENDSZER LÉTREHOZÁSA

Jelenleg nehéz pontos, részletes és teljes adatokat szerezni a romák helyzetéről a tagállamokban, és azonosítani azokat a konkrét intézkedéseket, amelyeket a romák kirekesztésének és hátrányos megkülönböztetésének megszüntetése érdekében hoztak. Lehetetlen értékeln, hogy az ilyen intézkedések a várt eredményekkel jártak-e. Nagyon fontos tehát megbízható adatokat gyűjteni.

Ezért szükséges tehát egyértelmű referenciaértékekkel rendelkező, **szilárd ellenőrzési rendszer** bevezetése, amely biztosítja, hogy a kézzelfogható eredményeket méri, hogy a roma integráció számára előirányzott pénzüsszegek eljutnak a végső kedvezményezettekhez, hogy előrelépés történik az roma integráció uniós célkitűzéseinek elérése felé, és hogy a nemzeti romaintegrációs stratégiákat végrehajtják.

A Bizottság **évente jelentést tesz az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak** a romák integrációja terén a tagállamok által tett előrelépésről, valamint a célok eléréséről.

A Bizottság e jelentést különösen a Világbankkal és az Alapjogi Ügynökséggel folytatott együttműködés keretében az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja által a roma háztartásokban végzett felmérést magában foglaló kísérleti programra alapozza⁵⁰. A Bizottság felkéri az Alapjogi Ügynökséget, hogy e romákra irányuló felmérést terjessze ki valamennyi tagállamra, és hogy e felmérést rendszeresen végezze el a helyszíni előrelépés mérése érdekében. Az Alapjogi Ügynökség – az olyan illetékes szervekkel együttműködve, mint például az élet- és munkakörülmények javítását szolgáló európai alapítvány – adatokat gyűjt a romák helyzetéről a foglalkoztatáshoz, az oktatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz és a lakhatáshoz való hozzáférésük tekintetében. A hetedik kutatási keretprogramnak a társadalom-gazdaságtan és a humán tudományok támogatására irányuló programja által finanszírozott specifikus kutatások adatait is összegyűjtik. E folyamat során a Bizottság, az Alapjogi Ügynökség és más uniós szervek – az EUSZ 4. cikkének (2) bekezdésével összhangban – tiszteletben tartják a tagállamok nemzeti identitását, amely elválaszthatatlan része azok alapvető politikai és alkotmányos berendezkedésének, ideértve a regionális és helyi önkormányzatokat is.

A Bizottság figyelembe veszi a szociális politikák terén a nyílt koordinációs módszer keretében zajló munkát, valamint más tagállamok hozzájárulásait, amelyek a saját, roma integrációt ellenőrző rendszereiken alapulnak. A roma integráció leghatékonyabb

⁵⁰ Az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programjának felmérése, amelyet a Regionális Politikai Főigazgatóság finanszírozott, és amelyet a Regionális Politikai Főigazgatósággal, az Alapjogi Ügynökséggel, a Világbankkal és a Nyílt Társadalom Intézettel folytatott együttműködés révén dolgoztak ki (2011 tavasza – az eredmények összettel várhatók): 11 tagállamra terjed ki (Bulgária, Cseh Köztársaság, Görögország, Magyarország, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Franciaország, Olaszország, Spanyolország és Portugália).

eredményeinek biztosítása érdekében a tagállamok, valamint a nemzeti romaintegrációs stratégiák szereplői által végzett alapos ellenőrzés megfelelő módszere az átláthatóság és elszámoltathatóság növelésének.

A nemzeti reformprogramok, az Európa 2020 stratégia ellenőrzési és szakértői értékelési folyamataival együtt további információforrásként szolgálnak az előrelépés értékelése és a tagállamoknak nyújtott iránymutatás számára.

A hosszú távú adatgyűjtés érdekében első lépésként a Bizottság támogatni fogja a nemzeti statisztikai hivatalok és az Eurostat együttműködését, hogy azonosítani tudja azokat a módszereket, amelyekkel feltérképezhetők az EU legkevésbé fejlett mikrorégiói, ahol a leginkább peremre szorult csoportok, különösen a romák élnek. Az adatgyűjtés területi megközelítése közvetlen jelentőséggel bír a romákat sújtó szegénység és kirekesztés megszüntetése szempontjából. Ezenfelül az Alapjogi Ügynökségnek együtt kell működnie a tagállamoknak annak érdekében, hogy ellenőrző módszereket dolgozzanak ki, amelyek összehasonlító elemzést készítenek a romák helyzetéről egész Európában.

9. KÖVETKEZTETÉS: A HELYZETNEK 10 ÉVEN BELÜL MEG KELL VÁLTOZNI

A nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszere lehetőséget kínál arra, hogy valamennyi – uniós, nemzeti és regionális – szinten minden érintett fél, köztük a romák bevonásával egyesítsük erőnket az Európát érintő egyik legkomolyabb társadalmi kihívás, azaz a romák kirekesztésének megszüntetése érdekében. E keretrendszer kiegészíti a megkülönböztetésmentesség, az alapvető jogok, a személyek szabad mozgása és a gyermekek jogai⁵¹ terén már meglévő uniós jogszabályokat és szakpolitikákat. A keretrendszer meghatározza a roma integráció uniós szintű, nemzeti, regionális és helyi szinten elérendő céljait. Ezen ambiciózus célok csak akkor érhetők el, ha a tagállamok, valamint a nemzeti, regionális és helyi hatóságok a roma civil társadalmi szervezetek bevonásával egyértelműen elkötelezik magukat.

A Bizottság felkéri az Európai Parlamentet, az Európa Tanácsot, a Tanácsot, a Régiók Bizottságát és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy hagyják jóvá a nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszerét. Egy évtizeden át az uniós intézmények rendszeresen javasolták a tagállamok és tagjelölt országok számára a romák társadalmi és gazdasági integrációjának javítását. Eljött az idő, hogy a jó szándékot konkrét tettek kövessék.

⁵¹ COM(2011) 60, Az EU gyermekjogi ütemterve.

Melléklet – A táblázat az Európa Tanács adatai alapján készült (http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_en.asp)

A számadatok az Európa Tanács romákkal foglalkozó osztálya által készített dokumentumból származnak							
Európai országok (EU-tagállamok)	Az ország teljes népessége (2009. július)	Hivatalos szám (a legutóbbi népszámlálás)	Becsült minimum	Becsült maximum	Becsült átlag	A teljes lakosság %-a (az átlagból számítva)	Frissítve
<i>Ausztria</i>	8.205.533	Nincs rendelkezésre álló adat	20.000	30.000	25.000	0,30%	14/09/2010
<i>Belgium</i>	10.414.336	Nincs rendelkezésre álló adat	20.000	40.000	30.000	0,29%	14/09/2010
<i>Bulgária</i>	7.262.675	370 908 (2001)	700.000	800.000	750.000	10,33%	14/09/2010
<i>Ciprus</i>	792.604	560 (1960)	1.000	1.500	1.250	0,16%	3/08/2009
<i>Cseh Köztársaság</i>	10.220.911	11 718 (2001)	150.000	250.000	200.000	1,96%	14/09/2010
<i>Dánia</i>	5.484.723	Nincs rendelkezésre álló adat	1.000	10.000	5.500	0,10%	3/08/2009
<i>Észtország</i>	1.307.605	584 (2009)	1.000	1.500	1.250	0,10%	3/08/2009
<i>Finnország</i>	5.244.749	Nincs rendelkezésre álló adat	10.000	12.000	11.000	0,21%	3/08/2009
<i>Franciaország</i>	64.057.790	Nincs rendelkezésre álló adat	300.000	500.000	400.000	0,62%	14/09/2010
<i>Németország</i>	82.400.996	Nincs rendelkezésre álló adat	70.000	140.000	105.000	0,13%	14/09/2010

<i>Görögország</i>	10.722.816	Nincs rendelkezésre álló adat	180.000	350.000	265.000	2,47%	14/09/2010
<i>Magyarország</i>	9.930.915	190 046 (2001)	400.000	1.000.000	700.000	7,05%	14/09/2010
<i>Írország</i>	4.156.119	22 435 (2006)	32.000	43.000	37.500	0,90%	14/09/2010
<i>Olaszország</i>	59.619.290	Nincs rendelkezésre álló adat	110.000	170.000	140.000	0,23%	14/09/2010
<i>Lettország</i>	2.245.423	8 205 (2000)	13.000	16.000	14.500	0,65%	3/08/2009
<i>Litvánia</i>	3.565.205	2 571 (2001)	2.000	4.000	3.000	0,08%	3/08/2009
<i>Luxemburg</i>	486.006	Nincs rendelkezésre álló adat	100	500	300	0,06%	3/08/2009
<i>Málta</i>	403.532	Nincs rendelkezésre álló adat	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>Hollandia</i>	16.645.313	Nincs rendelkezésre álló adat	32.000	48.000	40.000	0,24%	14/09/2010
<i>Lengyelország</i>	38.500.696	12 731(2002)	15.000	60.000	37.500	0,10%	14/09/2010
<i>Portugália</i>	10.676.910	Nincs rendelkezésre álló adat	40.000	70.000	55.000	0,52%	14/09/2010
<i>Románia</i>	22.246.862	535 140 (2002)	1.200.000	2.500.000	1.850.000	8,32%	14/09/2010
<i>Szlovákia</i>	5.455.407	89 920 (2001)	400.000	600.000	500.000	9,17%	14/09/2010
<i>Szlovénia</i>	2.007.711	3 246 (2002)	7.000	10.000	8.500	0,42%	3/08/2009
<i>Spanyolország</i>	46.157.822	Nincs rendelkezésre álló adat	650.000	800.000	725.000	1,57%	14/09/2010

<i>Svédország</i>	9.276.509	Nincs rendelkezésre álló adat	35.000	50.000	42.500	0,46%	14/09/2010
<i>Egyesült Királyság</i>	60.943.912	Nincs rendelkezésre álló adat	150.000	300.000	225.000	0,37%	14/09/2010
Összesen az EU-ban					6.172.800	1,73%	
(Nem EU-tagállamok)							
<i>Albánia</i>	3.619.778	1261 (2001)	80.000	150.000	115.000	3,18%	14/09/2010
<i>Andorra</i>	72.413	Nincs rendelkezésre álló adat	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>Örményország</i>	2.968.586	Nincs rendelkezésre álló adat	2.000	2.000	2.000	0,07%	3/08/2009
<i>Azerbajdzsán</i>	8.177.717	Nincs rendelkezésre álló adat	2.000	2.000	2.000	0,02%	3/08/2009
<i>Belarusz</i>	9.685.768	Nincs rendelkezésre álló adat	10.000	70.000	40.000	0,41%	14/09/2010
<i>Bosznia-Hercegovina</i>	4.590.310	8 864 (1991)	40.000	60.000	50.000	1,09%	14/09/2010
<i>Horvátország</i>	4.491.543	9 463 (2001)	30.000	40.000	35.000	0,78%	14/09/2010
<i>Grúzia</i>	4.630.841	1 744 (1989)	2.000	2.500	2.250	0,05%	3/08/2009
<i>Izland</i>	304.367	Nincs rendelkezésre álló adat	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>Kosзовó*</i>	2.542.711	45 745 (1991)	25.000	50.000	37.500	1,47%	14/09/2010

<i>Liechtenstein</i>	34.498	Nincs rendelkezésre álló adat	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság</i>	2.061.315	53 879 (2002)	135.500	260.000	197.750	9,59%	14/09/2010
<i>Moldova</i>	4.324.450	12 280 (2004)	15.000	200.000	107.500	2,49%	14/09/2010
<i>Monaco</i>	32.796	Nincs rendelkezésre álló adat	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>Montenegró</i>	678.177	2 826 (2003)	15.000	25.000	20.000	2,95%	14/09/2010
<i>Norvégia</i>	4.644.457	Nincs rendelkezésre álló adat	4.500	15.700	10.100	0,22%	3/08/2009
<i>Orosz Föderáció</i>	140.702.094	182 617 (2002)	450.000	1.200.000	825.000	0,59%	14/09/2010
<i>San Marino</i>	29.973	Nincs rendelkezésre álló adat	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>Szerbia (Koszovó kivételével)</i>	7.334.935	108 193 (2002)	400.000	800.000	600.000	8,18%	14/09/2010
<i>Svájc</i>	7.581.520	Nincs rendelkezésre álló adat	25.000	35.000	30.000	0,40%	14/09/2010
<i>Törökország</i>	71.892.807	4 656 (1945)	500.000	5.000.000	2.750.000	3,83%	14/09/2010
<i>Ukrajna</i>	45.994.287	47 917 (2001)	120.000	400.000	260.000	0,57%	14/09/2010
Összes nem EU					5.084.100	1,63%	
Összesen Európában					11.256.900		

*az 1244/99 sz. ENBTH szerint.